

En retrospektiv och prospektiv utvärdering av etik och djurvälstånd i Sveriges djurskyddslagstiftning

A retrospective and prospective evaluation of ethics and animal welfare in animal protection legislation in Sweden

Stina Larsson

Uppsala 2017

Etologi och djurskydd – Kandidatprogram

Foto: Stina Larsson, 2017

En retrospektiv och prospektiv utvärdering av etik och djurvälstånd i Sveriges djurskyddslagstiftning

A retrospective and prospective evaluation of ethics and animal welfare in animal protection legislation in Sweden

Stina Larsson

Studentarbete 713, Uppsala 2017

**Självständigt arbete i biologi, EX0520, 15 hp, G2E
Etologi och djurskydd – Kandidatprogram**

Handledare: Harry Blokhuis, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa.

Examinator: Helena Röcklinsberg, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa.

Nyckelord: Djurvälstånd, Etik, Djur, Djurskydd, Lagstiftning

Keywords: Animal welfare, Ethics, Animals, Animal protection, Legislation

Serie: Studentarbete/Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
nr. 713, ISSN 1652-280X

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

I denna serie publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Inledning	3
Syfte och frågeställningar	4
Syfte	4
Frågeställningar.....	4
Material och metod	4
Resultat	5
Människorna och djuren	5
Tillämpning av etik i djurskyddskyddslagstiftning.....	6
Djuretik och djurskyddslagstiftning.....	6
Sveriges djurskydd 1944.....	7
Sveriges djurskydd 1988.....	7
Innehållet i förslaget till en ny djurskyddslag.....	8
Diskussion.....	10
Djuretik	10
Djuretik och djurskyddslagstiftning.....	11
Vetenskaplig metod	12
Tillämpning av den här studien.....	13
Vidare frågeställningar inom ämnet.....	13
Slutsats	14
Populärvetenskaplig sammanfattning	15
Tack	15
Referenser	16

Abstract

For thousands of years, humans have reflected on and debated the exploitation of animals in captivity and the environment provided for them. Animal ethics has been a documented subject since the antiquity and is in present time an important philosophical topic in both scientific and public interest. In the latter half of the 20th century, animal welfare grew as a public and scientific matter. The most prominent ethical theories discussed in philosophy during this time were utilitarianism and animal rights. The issues discussed were if and how non-human animals can suffer and if or when the non-human animal's welfare are more valuable than the human benefits.

Legislation about animal protection was implemented in northern Europe during the 20th century, and made Sweden follow the trend. The first animal protection law of Sweden was implemented 1944 and made requirements such as animals in captivity should have a good environment, be cared for and not suffer exhaustion of work. The animal protection law of Sweden was updated in 1988 due to the growing public awareness of animal testing procedures. The public were especially concerned about animal testing of cosmetic products, since it has no medical purpose. Another reason was that there were worries about the welfare of livestock and that they may suffer for economic profit. In 2011, the official investigations of the Swedish government made a publication to respond to the demand for a new animal protection law in Sweden. They proposed that animals in captivity should not only be protected from unnecessary suffering, they should also be offered a prosperous care, treatment and environment. The proposal for a new law suggested that it is important that legislation have detailed definitions, is based on science and includes all species, but still considers the differences of custom needs. Since 1944, the ethical approach in legislation has changed from not allowing treatment that causes animals unnecessary suffering of the more severe kind, to focus on welfare and not cause them unnecessary suffering if it does not have a defensible motivation, such as medical research.

Inledning

Djur har hållits i fångenskap av människan i tusentals år och för många olika syften. Med tiden har människan börjat reflektera över hur de ska hållas, vilka förutsättningar djuren behöver och vilka av dessa behov som ska tillgodoses i fångenskap, genom att föra etiska diskussioner och använda vetenskapliga belägg. Djuretik som filosofiskt ämne finns dokumenterat sedan antiken men eftersom en stor del av forskningen om djurens behov är från modern tid, är kunskaperna om deras behov relativt unga än vilket kan vara anledning till att djuretiken utvecklats snabbare de senaste årtiondena (Library Index, 2017). De nya kunskaperna har även visat sig leda till större engagemang om djurvälstånd (Statens offentliga utredningar [2011:75]).

En av de första lagarna i Sverige inom området för att skydda djur är en lag som antogs 1916, gällande visning av djur i menagerier och 1921 gavs polismyndigheten rätt till att omhänderta djur vid svår djurmisshandel (Första Lagutskottets utlåtande, nr 28. Riksdagens protokoll. 1944. Bihang till Riksdagens protokoll vid Lagtima Riksdagen i Stockholm år 1944, nionde samlingen, första avdelningen).

Sveriges första kompletta djurskyddslag utfärdades inte förrän 1944 (Lag [SFS 1944:219] om djurskydd). 1988 antogs en uppdatering av lagen om djurskydd, och det är den versionen som gäller idag (Djurskyddslag [1988:534]). Regeringen beslutade 2009 att göra en utredning av djurskyddslagstiftningen och 2011 lämnade Statens offentliga utredningar in ett betänkande om en ny svensk djurskyddslag (SOU 2011:75). Enligt utredarens uppfattning måste det finnas ett stort stöd från samhället och ett tydligt etiskt underlag för djurskyddslagstiftningen. (SOU 2011:75 s. 21). Att det lagts fram ett nytt förslag med större fokus på etik kan innebära att något förändrats i vilka krav vi vill ställa på djurhållning i Sverige.

En händelse som påverkat det svenska djurskyddsområdet sedan 1944 är att Sverige 1995 blev medlemsstat i EU (EU-upplysningen, 2016). Den internationella lagstiftningen för djurhållning av produktionsdjur i medlemsländerna i Europeiska Unionen och således även i den underordnade svenska djurskyddslagstiftningen, använder sig av de så kallade fem friheterna som grund (1a § SFS 1988:534; European Commission, 2017). De fem friheterna som vi känner igen dem idag, utformades av det brittiska utskottet för lantbruksdjurens välfärd, Farm Animal Welfare Committee (McCulloch, 2013). Den svenska djurskyddslagstiftningen är ett mer omfattande komplement till de bestämmelser som är satta av EU (1a § SFS 1988:534).

Idag finns ingen konkret världsomfattande standarddefinition av djurvälstånd (Mellor, 2016). Den mest globala är den vetenskapligt baserade definitionen som är satt av World Organisation for Animal Health (OIE), en organisation som har 180 medlemsländer (World Organisation for Animal Health, 2017). Enligt dem är definitionen av välfärd i likhet med de fem friheterna. McCulloch (2013) genomförde en studie om hur väl de fem friheterna kan användas för att bedöma djurvälstånd och undersökte hur de kan tolkas och vad de egentligen innebär. Enligt den studien finns det ett svårbedömt intervall i hur djurvälstånd kan definieras som kan vara allt mellan att djuren inte ska uppleva smärta och lidande till att de ska ges full frihet och endast välbehag (McCulloch, 2013). Det här uppfattar jag som ett bekymmer eftersom medlemsländerna i OIE därmed kan göra olika bedömningar av hur de lever upp till att skapa en bra djurvälstånd. Enligt Kupper & De Cock Buning (2011), är en bra djurvälstånd det som blir resultatet när det finns ett globalt gemensamt ställningstagande till vad som är etiskt rätt. Sökandet efter det är desto svårare eftersom författarna menar att riktningen hos filosofer och etiker går mot att försöka hitta en enda teori som hela djuretiken ska grundas på (Kupper & De Cock Buning, 2011). Den här teorin skulle sedan kunna användas vid utformning av lagstiftning men då måste vi också bestämma vad som är en acceptabel djurhållning, acceptabelt lidande och om målet är minsta lidande eller bästa välfärd.

Syfte och frågeställningar

Syfte

Syftet med den här studien är att undersöka hur djuretik och uppfattningen om vad som är en bra djurvälstånd, förändrats de senaste decennierna. Det genom att göra en retrospektiv undersökning av Sveriges djurskyddslagstiftning och jämföra med Statens offentliga utredningar (2011) om en ny djurskyddslag och därefter analysera hur djurskyddet utvecklas och prospektivt kan påverka djurvälstånden. Studien kommer att ta upp resonemang om djurvälstånd och djuretik och diskutera hur de påverkar djurskyddslagstiftning.

Frågeställningar

- ❖ Hur har djuretiken formats och varför hur skiljer vi på etik om människor och djur?
- ❖ Hur tillämpas etik i svensk djurskyddslagstiftning, hur är djurskyddslagen kopplad till djurvälstånd och hur har djurskyddslagen förändrats sedan den första lagen om djurskydd?
- ❖ Vad kan Statens offentliga utredning (2011:75) innebära för djurvälstånden?

Material och metod

Vid utförandet av den här litteraturstudien användes följande sökmotorer för att hitta underlag; Google Scholar, bibliotekskatalogen Primo vid Sveriges Lantbruksuniversitet och Uppsala universitets bibliotekskatalog. Tryckt litteratur söktes via Uppsala Universitetsbibliotek genom att i den öppna samlingen under ämnet etik, söka titlar om djuretik. 14 böcker valdes ut, av dem har 5 använts till den här studien. Anledningen till att övriga valdes bort var att innehållet i dem inte passade in i den riktning studien tog. Vid val av tryckt litteratur om filosofi valdes flera olika författare för att försöka undvika vinklade resultat, det var också viktigt för den här studien att få en inblick i olika etiska inriktningar. De filosofiska texter som använts hade vetenskaplig grund.

De huvudsakliga sökord som användes för att hitta den vetenskapliga litteraturen var: *animals, animal ethics, animal testing, animal welfare, anthropocentrism, captivity, djurskydd, ethics, ethology, human, legislation, moral, science, social behaviour, speciesism, suffering och values*. Vid sökandet hittades 172 artiklar som upplevdes relevanta för ämnet, av dessa valdes 83 ut efter att ha läst abstract. Vidare användes slutligen 27 av de här artiklarna som grund till studien. Efter att hela texten lästs sållades flera av de 83 artiklarna bort då de visade sig att de inte var eller att de inte följde studiens utvecklingslinje. I en del av artiklarnas referenser, både de använda och de bortsållade, hittades nya intressanta led att följa. Det här gjorde också att flera av de artiklarna som ursprungligen var tänkta att användas sorterades bort.

De juridiska texterna studerades både i tryckt form på Uppsala universitetsbibliotek och online på riksdagens och Europeiska Kommissionens hemsidor. För att hitta dem i tryckt form var det nödvändigt att veta vilka årtal som eftersöktes och därefter leta i de utskott som behandlade djurskyddslagstiftning. För att hitta dem online användes riksdagens hemsida och sökordet *djurskydd*, det önskade årtalet och vilken typ av juridisk text som önskades. Utlåtanden och utredningar var viktig litteratur för den här studien eftersom de låg till grund för att kunna behandla syftet och det är i dem de etiska motiven presenterades. Lagrummet som användes som referens drevs av Domstolsverket och ansågs därför vara pålitlig som källa.

Resultat

Människorna och djuren

På 70-talet började forskningen lägga större fokus på djurvälstånd och djuretik (Fraser, 1999). Flera normativa etiska teorier tog form när forskare lade fram sina slutsatser om vad som enligt dem skulle leda till en bra djurvälstånd, vilket också gjorde att medvetenheten hos allmänheten blev större (Fraser 1999; Horta 2010). Framför allt var det två filosofers inriktningar som blev särskilt uppmärksammade, Peter Singer och Tom Regan (Fraser, 1999).

Utilitaristen Singer gav 1975 ut en bok, ”*Animal Liberation*”, som fick stor uppmärksamhet inom filosofin. Utilitarism beskrevs av Regan (1985) som att en handling som medför lidande kan försvaras om den totala vinsten är större än det enskilda lidandet. Det är en typ av konsekvensetik som riktar sig åt att vara medveten om följderna av sina handlingar (Singer, 1980). Icke-mänskliga djur ges i den här teorin samma moraliska status som människor (Singer, 1980).

Ett ämne som diskuterats flitigt i etiken är speciesism (Singer 1975; Regan 1985; Horta 2010). I första kapitlet av ”*Animal Liberation*” resonerade Singer (1975) om hur förtryck mot till exempel kvinnor och etniska grupper kan jämföras med speciesism då det kunde anses finnas en suveränitet att vara människa, särskilt som vit man. Med speciesism menas att den egna artens intressen prioriteras före andra individers, med anledning av att de har en annan arttillhörighet, även om den egna artens intressen inte är av ansenligt värde (Singer, 1975). Singer (1975) menade att jämlikheten mellan arter kränks av speciesister.

Singer (1980) baserade sina utilitaristiska teorier på att kritisera speciesismen då han resonerade om att alla individer, oberoende av arttillhörighet, har egna intressen och att allas intressen är lika värda att försöka tillgodose. Han diskuterade att en individs rättighet ska baseras på vilka förmågor den har men eftersom djur kan känna lidande måste deras intressen för undvikande av lidande värderas jämligt med människans intresse för samma sak (Singer, 1975). Samtidigt ska djur ges jämlig hänsyn, vilket nödvändigtvis inte behöver betyda jämlig behandling (Singer, 1980). Horta (2010) förde liknande resonemang om att en arts intresse bör tillgodoses framför att alla arter ska behandlas lika, eftersom intressen kan skilja sig mellan arter. Med de likheter han fann mellan rasism och kvinnoförtryck argumenterade han emot speciesism och sakför att de allra flesta människor ändå är speciesister (Horta, 2010). Vad som definieras som speciesism har det funnits meningsskiljaktigheter om (Horta, 2010). Horta (2010) drog slutsatsen att speciesism är när en individ på grund av sin tillhörighet till en art diskrimineras eller får nackdelar utan skäliga anledningar, vilket skapar en orättvisa.

Djurrättsetikern Regan motsatte sig Singers utilitarism även om Regan delade kritiken mot speciesism (Regan, 1985). Regan publicerade 1985 en text där han beskrev etiska inriktningars konsekvenser ur hans perspektiv. Regan (1985) menar att enligt Singers utilitarism har individen inget egenvärde, istället vägs positiva och negativa konsekvenser mot varandra där en vinst är det som avgör handlingens etiska rättfärdigande oavsett vem som blir lidande av det. Han är därför kritisk till utilitarismen som utesluter känslomässiga värden för andra individer, som till exempel familjeband och att utilitarism inte har intresse för individens vilja (Regan, 1985). Han skriver att det är viktigare för individen att tillgodose sina egna intressen framför någon annans, oavsett vem som blir lidande (Regan, 1985). Regans filosofi är att människan inte ska nyttja djur på något sätt då hans åsikt är att de är jämlika människan som ett levande ting med medvetande. Utilitarism, som den beskrivs av Singer (1975), resonerar av Würbel (2009) vara för överdimensionerad för tillämpning i lagstiftning då djuren skulle

likställas med människorna och därmed kunna skapa lidande för människan till fördel för djuren, vilket i dagens politik anses vara fel. Däremot kan, enligt Wolfe (2010), en kombination av speciesism och utilitarism vara ansedd som en god grund att tillämpa, då den ger människor möjlighet att nyttja djur till vinning för människor, men där det sätts en gräns för vilken nivå av lidande djuren får utsättas för.

Midgley (1973) föreslog att människor förnekar sin egna grymhet men uppmärksammar och kritiserar den hos djur som utför naturliga beteenden, till exempel rovdjur under jakt. Med den betraktelsen menade hon att människan tar sig rätt att utföra handlingar mot andra arter som skulle anses vara brutala om en människa skulle utsättas för det. Ändå väljs hellre att riskera att ett djur avlider i människans ställe, vilket exemplifieras med användandet av djur i krigsföring som i nutid är under ytterligare utveckling (Salter, 2015). Användningen av djur i just krigsföring är en antropocentrisk lösning (Salter, 2015). Det vill säga att fokus är på människans vinst där problemet är orsakat av människan och drabbar vår egen art (Salter, 2015). Att människan får en vinst på bekostnad av att djur lider är något som diskuteras i djuretik (Salter, 2015). Det finns också diskussioner om vad som är angeläget när det gäller djuretik och djurvälstånd, om det är att djurens lidande är något negativt för människor eller om det är djurets egna upplevelser vi är bekymrade om (Francione, 2005).

Människan dras mellan att anse sig vara överlägsen och att vara en del av ett större sammanhang i universum (Steiner, 2005). Dessutom är förhållandet till djuren en balans där även människans rättigheter och välfärd är att ta hänsyn till, enligt den antropocentriska ideologin (Taylor, 1981). Studier har visat att människor förvärvar antropocentriska uppfattningar redan som barn, någon gång mellan åldrarna tre och fem år (Herrmann *et al.*, 2010). Före tre års ålder har slutsatsen dragits att barn gör en mycket liten skillnad mellan människor och andra djur än vad de gör senare i livet (Herrmann *et al.*, 2010). En slovakisk studie med ungdomar i åldrarna 10 till 15 år undersökte hur deras förhållningssätt till både vilda och tama djur påverkades av erfarenhet av djurhållning (Prokop & Tunnicliffe, 2010). De barn som levde i hushåll där djur hölls i fångenskap hade en mer positiv inställning till djur i allmänhet, både vilda och tama, även om associeringen till arten skiljde sig (Prokop & Tunnicliffe, 2010). Den mer populära arten i studien var kanin medan möss i sammanhanget sågs som smittspridare av ungdomarna (Prokop & Tunnicliffe, 2010). Utbildning och kontakt med djur är viktigt redan från att barnen är små för att barnens relation till djur ska fortsätta upp till vuxen ålder och för att kunskaperna om dem ska behållas (Herrmann *et al.*, 2010; Prokop & Tunnicliffe, 2010).

Tillämpning av etik i djurskyddslagstiftning

Djuretik och djurskyddslagstiftning

Eftersom djurskydd är baserat på djuretik, är det viktigt att skilja på djurskydd för djurens skull, där deras behov och gränser för lidande och smärta har tagits hänsyn till, från djurskydd baserat på människans medlidande (Würbel, 2009). Här är det också viktigt att notera att djurskyddslagstiftning i allmänhet baseras på att skydda djur från smärta och lidande, inte för att behaga deras intressen, vilket har stor påverkan på hur djurskyddet formuleras (Balcombe, 2009). De beslut som fattas om djurskyddet måste också representera helheten av befolkningens åsikt i frågan (Wemelsfelder, 1997).

Något som är viktigt för att kunna dra gränser i lagstiftningen, enligt Würbel (2009), är etologiska studier som kan vara till hjälp när djurvälstånd ska uppskattas. Dessutom är de till gagn för etiska bedömningar på så sätt att de identifierar likheter och skillnader mellan djur

och människor (Midgley, 1973). De intresseskillnader som föreslås finnas mellan arter är en bra utgångspunkt för att skapa en rättvis skötsel där målet är att uppfylla artens intresse (Midgley, 1973). Würbel (2009) hade en teori om att den empati människor visar mot djur skapas av att vi ser liknande signaler hos djuren som hos människorna vilket gör att vi hyser empati även för dem. Utan empati eller vördnad för djur skulle människan troligen inte heller ha lyckats uppnå de relationer som skapats genom domesticering (Posner, 2005). Det finns också två varianter av sympati som särskiljs i huruvida människan kan känna igen sig i djurens känslor eller inte (Fisher, 1987). När människor ser djur kan de känslomässigt placera sig i djurets situation, men felaktigt uppfatta hur de tror att det skulle vara för en människa, vilket kan innebära att en omständighet som är fullt naturligt för ett djur och som inte orsakar en avvikande prövning kan uppfattas som lidande av människan (Fisher, 1987). Det här är ännu en anledning till att det viktigt att ha kunskap om etologi och artskillnader när lagstiftning skapas (Mason, 2010).

Sveriges djurskydd 1944

På 30-talet ville utredningen för den då blivande djurskyddslagen att Sverige skulle bli en förebild inom området djurskydd och behövde en lag om djurskydd, vilket befolkningen uppfattades hålla med om, man hade insett att djuren var helt beroende av människans omvårdnad (Statens offentliga utredningar 1938:36). Dessutom hade Norge, Tyskland och Finland en utvecklingslinje som främjade skydd av djur och Sverige ansågs därför ha skäl att följa dem (SOU 1938:36). Utredningen hade visat att djurskötseln förbättrats i landet men att det ändå krävdes en lag för att skydda djuren mot smärta och lidande, som ansågs förekomma i flera fall av djurhantering som vid till exempelvis öronkupering och överansträngning (SOU 1938:36). Den senare utgivna Europeiska konventionen för djurskydd kritiserade bland annat öronkupering för kosmetiskt syfte på grund av den negativa inverkan det har på välfärden (Artikel 10, European convention for the protection of pet animals [ETS 125], 1987; Multilateral consultation of parties to the European convention for the protection of pet animals [ETS 125]).

I utredningen nämndes att djurmiljön ansågs vara viktig och att utrymme avsett för djur ska hållas rena och ge en bra djurmiljö som bland annat innebar tillgång till vatten, foder och strö (SOU 1938:36). Det var också under den här utredningen som det föreslogs att djurskyddsinspektörer skulle finnas för att agera som kontrollorgan och rådgivare efter att ha sett att Norge gett liknande förslag (SOU 1938:36). Lagen som togs i kraft krävde bland annat att tillstånd behövdes när djur skulle användas i forskningssyfte om det fanns risk för smärta och lidande (12 § SFS 1944:219). Det lagförslag som Statens offentliga utredningar lade fram (1938:36) hade utförliga förklaringar om vilka handlingar som skulle förbjudas. Förslaget omarbetades till stor del när Första Lagutskottet lade fram sin version på förslaget som hade en mer övergripande karaktär (Första lagutskottets utlåtande nr 28, Riksdagens protokoll, 1944). Förslaget om vilka redskap som inte får användas vid agande är ett exempel av det som togs bort av lagutskottets utlåtande (5 § SOU 1938:36; 3 § Första lagutskottets utlåtande nr 28, Riksdagens protokoll, 1944). SFS 1944:219 kan däremot tolkas som att djur fick utsättas för lidande om det var befogat, vad som däremot var befogat eller obefogat finns ej beskrivet och inte heller vilka redskap som inte fick användas.

Sveriges djurskydd 1988

Djurskyddslagen från 1944 omarbetades 1988 (Regeringens proposition 1987/88:93 om djurskyddslag, m.m.). Då lagutskottet behandlade den nu gällande djurskyddslagen var fokus stort på vad försöksdjur skulle få utsättas för (Lagutskottets yttrande [1987/88:10y] om djurskyddslag, m.m.). Utlåtandet gällde särskilt djurförsök i syftet att studera ämnen och

produkter tillhörande kategorierna kosmetika och hygien, samt en märkning på varor som testats med djurförsök, med anledning av motioner som behandlats i början av 80-talet. (LU 1987/88:10y). Resonemangen i utlåtandet förs sådant att kosmetiska ämnen, inte når upp till den etiska vikten av de ämnen som studeras för att användas i medicinskt syfte (LU 1987/88:10y). Det används som motivation för att i första hand använda alternativa forskningsmetoder (LU 1987/88:10y). Anledningen till förslaget om märkning av djurtestade kosmetikaprodukter var för att möta konsumenternas intresse, lagutskottet skrev dock i sitt utlåtande att det kunde bli till stor nackdel för de som djurtestade, på grund av den potentiellt väckta opinionen (Motion till Riksdagen 1987/88:Jo45 med anledning av prop. 1987/88:93; Motion till Riksdagen 1987/88:Jo47 med anledning av prop. 1987/88:93; LU 1987/88:10y).

Eftersom skötsel av produktionsdjur till stor del påverkades av lantbrukarnas ekonomi ansågs den typen av djurhållning vara extra utsatt och därför antogs 4 § Djurskyddslagen som skyddar just produktionsdjur med att de ska kunna bete sig naturligt och hållas i en god djurmiljö (Regeringens proposition (1987/88:93) om djurskyddslag, m.m.; SFS 1988:534). I propositionen till SFS 1988:534 föreslogs även att föreskrifter för djurhållning, med mer utförliga beskrivningar, skulle komplettera lagen, ett förslag som antogs. Idag ligger ansvaret för föreskrifterna på Jordbruksverket (3 § SFS 1988:534). Hela djurskyddslagen är vid den här tiden utformad med syftet att skydda och förebygga mot att djur utsätts för lidande (Prop. 1987/88:93).

Innehållet i förslaget till en ny djurskyddslag

Utredningen till en ny djurskyddslag vill att det ska finnas ett tydligt syfte som förklarar varför djurskyddslagen existerar och utredarna har ett genomgående omdöme att lagen behöver definiera bättre vilka djur som omfattas i de olika djurhållningssyftena samt när ett djur betraktas hållas i fångenskap och därmed omfattas av lagstiftningen (SOU 2011:75 s. 25 och 39). Det föreslogs att det ska bli tydligare vem som har ansvar för djuren och att det ska kunna ställas krav på att personen har den skicklighet som krävs (SOU 2011:75 s.25 och 41). Det ansågs finnas behov av högre krav på skötseln och att lagen ska vara utformad så att den kan anpassas efter och ta hänsyn till att olika arter har olika behov i skötsel (SOU 2011:75 s. 23–24). Villkoren för att hålla djur ska bli mer tydligt motiverade och grundas på vetenskap, vilket anges i förslagets 1 kap. 2 § (SOU 2011:75 s. 39).

Lagförslaget är byggt på den nuvarande djurskyddslagen. Förutom de delar som tillkommer i förslaget så skulle det ske en del omformuleringar och omarbetningar av den aktuella lagen (SOU 2011:75 s.39–69). Enligt utredningen föreslås att lagen ges en annan struktur i form av kapitel som tydliggör omfattningen. Från tidigare 2 § (SFS 1988:534) fokuserar lagförslaget på att djur inte bara ska skyddas från smärta och lidande, utan även att djuren ska hållas på ett sätt som är välvilligt och främjande. En del av det här innebär att mer vikt läggs på etologi och på det som idag står i 4 § SFS 1988:534 och är definierat i förslagets 3 kap. 2 § om vad som ska definieras som naturligt beteende och därmed också förtydligar för hur det ska bedömas mer utförligt i kontroller. Utredningens förslag om den paragrafen, ger utrymme för anpassning till olika djurslag. Det, i kombination med att lagstiftningen är vetenskapligt baserad, är därför av stor vikt. I studier på guldhamstrar (*Mesocricetus auratus*) har man sett att hanhamstrar som hålls i grupp uppvisar socialt beteende större delen av tiden (Arnold & Estep, 1990). Däremot hade de också flertalet ärr och sår på kroppen vilket kunde visa på aggression (Arnold & Estep, 1990). En senare studie om samma arts kampbeteende hos hanar visade att sökandet efter social kontakt hade att göra med hur dominant individen var och att en individ som sökte sig till artfränder såg dem som ett hot (Petruilis *et al.*, 2004). Det här är ett exempel som visar att det

är viktigt med att granska ämnet ur olika vinklar med flera studier för att det vetenskapliga underlaget ska öka djurvälståndet.

Utredaren till lagförslaget ansåg liksom Morgan & Tromborg (2007) att människan har ett ansvar över välfärden för de djur som hålls i fångenskap, vilket i förslaget är angett i 1 kap. 1 § (SOU 2011:75 s. 39). Med anledning av det här ville utredaren att det ska bli tydligt vem som är ansvarig för djurhållningen och har därför infört en paragraf i förslagets andra kapitel gällande kompetens och ansvar hos djurägaren. Enligt förslaget ska personen vara över 16 år, vilket förtydligar att ett barn inte kan åläggas ansvar för skötseln.

6 § i djurskyddslagen föreslogs ändras från att uppbinding av djur inte ska vara plågsam, till att djur ständigt ska hållas lösgående med undantag vid korta tillfällen (SOU 2011:75 s. 42). När djurvälståndet i stall med lösdrift och uppbundet system för mjölkkor jämförts med hjälp av Welfare Quality®, bedömdes välfärden vara högre i stallet med lösdrift även om en del parametrar var sämre i lösdriften, så som smutsigare ben (Popescu *et al.*, 2014). Även för suggor hittas liknande resultat där fixering jämförts med boxhållning (Gu *et al.*, 2011). Modersegenskaperna blev också bättre hos suggorna och fler kulingar överlevde när suggan gavs utrymme att ha kontakt med kulingarna (Gu *et al.*, 2011).

En helt ny del i förslaget är att ställa krav på bestående märkning och registrering av katter, som då också ska ingå i lagen (SOU 2011:75 s. 51). Av sällskapsdjuren finns idag endast krav på att hundar ska märkas (2 § Lag [2007:1150] om tillsyn över hundar och katter). I utredningens förslag ingår även att upprätta ett register som ska kunna användas av myndigheter för att fastslå vem som är ägaren. Det uppskattas finnas omkring 100 000 hemlösa katter i Sverige (Svenska Kattskyddsförbundet, 2017). Katter som inte får tillsyn eller skötsel kan drabbas av många olika sjukdomar och hälsoproblem, så som parasiter och köldskador (Svenska Kattskyddsförbundet, 2017). Med hjälp av registrering skulle de hemlösa katterna vara lättare att identifiera och på så vis kunna omhändertas för åtgärd (SOU 2011:75 s. 508–517). En annan förändring som getts i förslaget är att det ska finnas en ny rubricering som ska heta ”*Grovt brott mot djurskyddslagen*” med den föreslagna påföljden fängelse upp till fyra år (SOU 2011:75 s. 64–65). Det här skulle i sådana fall utöka den nuvarande djurskyddslagen, som i dagsläget kan ge maximalt två års fängelse (36 a-c § SFS 1988:534). Anledningen till att utöka straffskalan kan bero på att samhället har ändrat vad de anser vara tillräcklig vedergällning, samt att det ger ett skydd för att undvika att samhället utsätts för den typen av brott (Statens offentliga utredningar 2005:054).

Efter en jämförelse mellan djurskyddslagen, förslaget till en ny djurskyddslag och utredningens angivelse av förändringar i djurskyddsförordningen sedan 1988 så är det flera delar som föreslås konverteras från djurskyddsförordningen (1988:539) till djurskyddslagen (SFS 1988:534; 1988:539; SOU 2011:75 s. 215–228). Skillnaden på att bryta mot en lag och en förordning är möjligheten till påföljd (Lagrummet, 2014). På så vis kommer de delarna att bli skärpta för att ställa ytterligare krav på skötseln. 15 § djurskyddsförordningen om användande av elektrisk utrustning, 30 § angående påträffande av djur som kräver nödavlivning får avlivas av någon annan än veterinär eller polismyndighet samt 35 § djurskyddsförordningen om hur djur, och vilka arter, som får hållas i offentlig förevisning och i liknande sammanhang som cirkus, är i förslaget de större delarna som skulle flyttas. Det som idag går under 16 § i djurskyddslagen om tillstånd för djurhållning, ger utredningen ett förslag om att flytta till jordbruksverkets ansvar. Det finns ingen data för hur djurskyddet hade fungerat utan den här typen av tillstånd, men den bedöms av utredningen ha gjort betydande skillnad för djurvälståndet då den gett myndigheterna koll på flertalet förfoganden över djur (SOU 2011:75 s. 612–616).

Diskussion

Djuretik

Utifrån den litteratur som inkluderats i den här studien har resonemangen de senaste decennierna om vad som är moraliskt rätt skiftat med de filosofiska argumentationer som lagts fram i djuretiken. Allmänhetens intresse för djuretik och djurvälstånd beräknas även öka i stadig takt (Lawrence, 2008). Människans känsla för skyldighet att skapa en välfärd för djuren har till exempel lett till att djursjukvården de senaste decennierna genomgått en stor utveckling (Wolfe, 2010). Framförallt får sällskapsdjur mycket vård och skötsel just för att de är icke-mänskliga djur som människor vill värna extra om eftersom de lever nära oss i våra hem (Wolfe, 2010).

Hur vi utvecklar vår moral och etiska ställningstaganden om djur kan kopplas till studier om hur barn lär sig antropocentriska idéer (Herrmann *et al.*, 2010). Vad resultatet blir av inläringen om människans relation till djuren kan till exempel bero på hur barnböcker belyser ämnet (Waxman *et al.*, 2014). Jag anser det vara särskilt intressant eftersom det är vid ung ålder människan börjar skilja andra djur från människor (Herrmann *et al.*, 2010). Något värt att uppmärksamma om barns utveckling för relationer till djur är att det i studier har visat sig att våld mot djur av barn och unga kan vara tecken på psykiska avvikelser (Hensley & Tallichet, 2009). Barn som utövar våld mot djur kan bli fortsatt våldsamma i vuxen ålder även mot människor (Hensley & Tallichet, 2009). Det här tror jag skulle kunna vara ett resultat som säger att människor också bör visa en viss form av medkänsla för djur för att bedömas som psykiskt friska. Något som däremot till viss del talar emot det här är användande av djur i krigsföring, som Salter (2015) skrev om. Jag tror att människan i teorin vill att djur ska skötas väl men att när det ställs mellan djurens och människans välfärd, så kommer djurvälståndet i andra hand. Som tidigare nämnt i den här studien ansåg Kupper & De Cock Buning (2011) att etik kan användas för att avgöra när en bra djurvälstånd uppnåtts. Problemet med det här är att resultatet då endast är sett ur människans perspektiv. Djurvälstånd uppnås när djurens tillvaro är gynnsam, inte när de endast anses ha det enligt etiska resonemang, vilket gör att skillnaderna kan vara avsevärda beroende på hur välfärden mäts och hur stora kunskaper de bedömande har.

Jag tror att hur människor tillämpar antropocentriska och antropomorfa uppfattningar och hur viktigt det är i djuretikfrågor att människan skulle vara suverän över andra djur och därmed skulle ha rätt att nyttja dem på ett sätt som kan orsaka lidande, kan bero på utbildningsnivån, uppväxtmiljön och relationen till djur. Till exempel menar Midgley (1973) att människan förnekar sina instinkter och att människan alltid har ett medvetet val vilket enligt henne gör att människor skiljer sig från djuren. Den här artikeln om etik och etologi är en viktig äldre källa eftersom den skildrar hur forskningen såg ut då och vilken koppling man började göra mellan människa och djur.

Min teori är att när människor relaterar till ett beteende kan de skapa emotionella kopplingar som kan leda till etiska debatter om varför djur ska vara med om situationer människor själva skulle undvika, vilket gör att etologiforskning om skillnader mellan människors och djurs naturliga förhållanden, som Midgley (1973) beskrev, blir essentiell. Forskning om djurvälstånd och djurens beteende ökar (Lawrence, 2008). Lawrence (2008) ser dock ett problem med att djurvälståndsforskningen är mer specifik och prioriteras högre än etologin som spelar en stor roll för hur djurvälståndet kan utvärderas. Eftersom etologin har en viktig roll i forskningen om djurvälstånd skulle det behövas riktas fokus på de mentala egenskaperna hos djur för att använda som grund för vidare forskning (Lawrence, 2008). Min uppfattning om det här är att det finns

väldigt mycket forskning på djur och om de har de förmågor som gör att de kan räknas som kännande varelser.

Djuretik och djurskyddslagstiftning

Lagstiftningen ska spegla samhällets gemensamma intressen och värderingar, därför är det viktigt att även djurskyddslagstiftningen svarar mot det här. Problemet är att det handlar om andra arter än vår egna och som har andra förutsättningar som för människan kan vara svårt att sätta sig in i, som Midgley (1973) skrev om i sin artikel. Vi kan heller inte fråga djuren vad de vill med vårt sätt att kommunicera, om vi ens skulle ge dem rätten till åsikter om de hade förmågan att svara med vårt språk. Istället använder vi forskning om djurvälstånd och etik som ett verktyg för att ta reda på vad som skulle vara lämpliga krav på djurhållning i djurskyddet. Det här är varför det är viktigt att ha en vetenskaplig grund i lagstiftningen, och därför är också vetenskaplighet en grundpelare i förslaget till ny djurskyddslag (SOU 2011:75 s. 21–22). Man kan även fundera över om vi har gått till att anse att en negativ handling är värre idag än vad man ansåg den vara 1944 när första svenska djurskyddslagen antogs och då hade lägre påföljder eller om det är spridningen av ny kunskap tack vare den ökade forskningen om djurskydd.

Ännu ett perspektiv kan vara att allmänheten och konsumenter har fått större inblick i verksamheter med djurhållning, särskilt de senaste åren med globalisering, internet och sociala medier. Nuvarande djurskyddslagen är ett tydligt exempel på hur allmänhetens intresse påverkar lagstiftning. I en av de motioner som var till grund för utredningen till SFS 1988:534 var ett av motiven att allmänheten under den här tiden hade blivit mer informerade om hur djurförsök gick till och då gjort ett ställningstagande om missnöje över de tillämpade metoderna i djurtest av kosmetiska preparat (Motion till Riksdagen 1987/88:L723). Metoderna utvecklas dock enligt principerna att minska antalet djur, förbättra de redan existerande metoderna för att minska lidandet och hitta andra sätt att forska som inte innefattar försöksdjur (Richmond, 2002).

Att lag om djurskydd år 1944 antogs, som var relativt omfattande för dåtiden, gav mig bedömningen att djurvälstånd är en viktig grund i djurhållning i Sverige. Jag har i den här studien sett att det har legat stor fokus sedan dess på den miljö vi skapar för djuren och just att lidande som kan undvikas, som till exempel öronkupering och försöksdjurstester som innebär stort lidande och senast uppbindning, då också ska motiveras starkt, undvikas eller lagstadgas som förbjudet. Med anledning av det här har följt med till nutid och hela tiden är under utveckling så bedömer jag att det svenska djurskyddet har en stark grund i lagstiftningen redan från början.

Studier om djuretik har kommit fram till att människan gör en värdering i syftet med djurhållningen och vilka krav som ska ställas på den (Christiansen & Sandøe, 2000). En sämre djurhållning som motiveras med ekonomisk vinning är inte lika försvarbar som en där syftet är till exempel forskning inom medicin (Christiansen & Sandøe, 2000). Det här är ett uttryck av kombinationen speciesism och utilitarism där vi vill skapa en vinst för människans allmänna intresse men värderar liv och undvikande av lidande i ett utilitaristiskt perspektiv något högre än den ekonomiska vinningen. Samtidigt finns ett intresse av att gynna vår egna art.

Ett intressant exempel i svensk lagstiftning på när djurhållningens syfte försöker uppvägas, är att kaniner får hållas ensamma för hobby eller sällskapssyfte men måste hållas i par eller grupp när de hålls som försöksdjur (18 kap. 2 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd [SJVFS 2012:26] om försöksdjur, senast omtryckt genom SJVFS 2015:38, saknr L 150; 8 kap. 1 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd [SJVFS 2014:17] om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby, senast omtryckt genom SJVFS 2015:34, saknr L 80). Kaniner som hålls i grupp från att de är unga

har färre beteendeproblem och den sociala samvaron är en större berikning än vad inredningen i deras miljö ger (Chu *et al.*, 2004). Det går att fundera över om det här ett sätt att försöka kompensera välfärden för försöksdjurskaniner om de ska utsättas för tester som kan orsaka smärta eller lidande. Om det är för att människan ska känna sig bättre till mods över att utsätta dem för det liv de har framför sig, eller om människan anser sig vara en kompensation som den sociala berikningen åt sällskapskaninerna.

En av de större förnyelserna med utredningen från 2011 är att den är mer fokuserad på att öka välfärden och inte bara att skapa minsta möjliga lidande (SOU 2011:75 s. 25). Enligt tidigare och nuvarande djurskyddslag, SFS 1944:219 och SFS 1988:534, uppfattade jag att det var nästan förutsatt att djur kommer att utsättas för lidande. Dessutom fanns det utrymme att tolka djurskyddslagen från 1944 som att det var tillåtet att aga dem, men att det nu skulle läggas mer vikt på att skapa en miljö som ger dem välmående. För djur i fångenskap är människans vård oumbärlig för deras livskvalitet och det hänger på oss att skapa en bra miljö för dem eftersom fångenskap på flera sätt är en krävande för djuren då det är svårt att uppnå en ideal levnadsmiljö (Morgan & Tromborg, 2007). Exemplet med studierna om hamstrarna (Arnold & Estep, 1990; Petrulic *et al.*, 2004) ger också en gestaltning av hur viktigt det är att den vetenskapliga grunden till hur djurmiljön ska utformas, är noggrant undersökt ur flera infallsvinklar.

Jag tycker det hade varit intressant att se hur domar angående djurplågeri ändrades från tiden före 1988 i jämförelse med efter när SFS 1988:534 antagits. Det här är tyvärr inte möjligt eftersom det skulle innebära att målen skulle behöva prövas på nytt med andra bedömningsunderlag. Således går det endast att fundera hur dagens domar skulle ha tett sig med den nya djurskyddslagen i teorin. Införande av en ny rubricering av brott mot djurskyddslagen ser jag som något positivt då det skulle tydliggöra ännu mer vilka handlingar som anses som grövre samt att ett högre straff skulle kunna avskräcka att de utförs. Att ha en angiven straffskala är till för att förebygga att handlingen begås och för att orsaka proportionerligt lidande för den som ändå begår brott (Wennberg, 2014).

Jag anser att det är synd att 16 §-tillståndet flyttas till djurskyddsförordningen och därmed inte har påföljder som kan vara konsekvens av att bryta mot djurskyddslagen. Det här motiverar jag med att tillstånden enligt myndigheterna har kunnat ge en bättre översikt över djurhållning i Sverige och därmed kunnat förebygga problem i djurvälståndet i de omfattade djurhållningarna. Djurskyddslagstiftningen som den är idag är minimikrav för djurhållning, förutom att inte utsätta dem för smärta och lidande tycker jag att vi åtminstone ska försöka skapa en välfärd för dem också. Det med anledning av att människan har beslutat att djuren ska hållas i fångenskap och i gengäld tycker jag att vi då har ett ansvar att ge dem en bra miljö, eftersom djuren själva inte kan förflytta sig till eller skapa en miljö som de kan ha möjlighet till i det vilda. Jag ser en risk med att utredningens förslag (SOU 2011:75) inte har antagits ännu och att när eller om den antas, kan den behöva uppdateras med forskningens nya framsteg. Det är rimligt att anta att om förslaget avses att antas, kommer förändringar att göras där detaljbeskrivningar utelämnas, eftersom det är så det hittills har skett i båda fallen till djurskyddslagen 1944 och 1988 (SOU 1938:36; SFS 1944:219; Prop. 1987/88:93; SFS 1988:534).

Vetenskaplig metod

Det jag hade kunnat förändra när jag letade litteratur var att ha tydligare sökord och varit mer påläst innan om författare och forskare inom ämnet. Dessutom hade jag kunnat läsa protokollen för de möten och konferenser som hållits gällande förslaget de senaste åren, hur de har bedrivits och vilka diskussioner som uppstått samt analyserat de resultaten.

I den här studien har jag till viss del läst litteratur där författare har presenterat sina personliga åsikter i djuretik, vilket kan skapa en vinklad uppfattning om textens innehåll. Men det här har också använts i den här studien för att beskriva hur djuretiken diskuterats och för att analysera vad inom djurhållning som diskuteras i etiken. Det finns dock fler etiska inriktningar än de som tagits upp i den här studien, vilka hade kunnat vara till nytta för att få en ännu bättre analys av djuretiken i lagstiftningen. Därför hade en utförligare undersökning om djuretik kunnat ge ett ännu mer rättvist resultat.

Jag anser att utredningen (SOU 2011:75) har stora svagheter på det viset att den har referenser till bara en bråkdel av de faktapåståenden som ges. Det hade varit önskvärt med fullständiga referenser för att kunna göra en tydligare utvärdering av utredningen. Däremot är utredningen (SOU 2011:75) annars väl strukturerad och innehåller goda argument med delar där hänvisning till, för den tiden, aktuell forskning. När jag läste utredningen (SOU 2011:75) om att införa bestämmelser om krav på märkning och registrering av katt, fann jag det märkligt att det skulle ingå i djurskyddslagen och inte i Lag om tillsyn över hundar och katter där de liknande bestämmelserna för hund är angivna.

För att få statistik på vad Sveriges befolkning idag tycker om landets djurskydd hade jag istället kunnat göra en enkätstudie. I den skulle invånare tillfrågats vad de skulle vilja förändra med dagens djurskydd, om de efter en kort beskrivning av förslaget till en ny lag skulle vilja att den antogs och om det är något de tycker är särskilt viktigt samt om de själva har närkontakt med djur regelbundet. Fördelarna med en litteraturstudie är att jag fokuserar på forskning och litteratur där författarna har utbildning och stora erfarenheter om etik och djurskyddslagstiftning. Nackdelen är att jag inte får en sammanställning av allmänhetens åsikter i ämnet, vilket är vad lagstiftningen ska spegla.

Tillämpning av den här studien

Den här studien kan tillämpas för att komplettera de etiska resonemang som förs i utredningen för en ny svensk djurskyddslag. Studien innehåller dessutom nyare studier i ämnet. Den kan även ge ännu ett perspektiv på hur lagstiftning är kopplad till förändringar i vår moral i en globaliserad värld. En värld där utbildning och forskning blir allt mer internationell och är mer tillgänglig för de som håller på med djurhållning och där det finns ett växande intresse för moral om djurhållning. En utredning av djurskyddets historik kan ge en bild av hur det skulle kunna utvecklas framåt i tiden, vilken takt den förändras i och åt vilket håll djuretik, djurskydd och djurvälstånd är på väg samt vilka kopplingar som finns mellan de här ämnena.

Vidare frågeställningar inom ämnet

Under studiens gång uppkom fler frågeställningar som jag hade velat arbeta vidare med men som skulle lett den här studien i helt andra riktningar är syftet. Den främsta var hur vi med etiska resonemang försvarar skillnader i djurens behov när de hålls för olika syften. Till exempel att kaniner i försöksdjuranläggningar ska hållas i par eller grupp medan sällskapskaniner bör hållas i grupp (18 kap. 1 § SJVFS 2012:26); 8 kap. 1 § SJVFS 2014:17).

Något annat jag funnit intressant är varför kaninen blivit en symbol för djurens rättigheter. Kaninen används i logotypen för bland annat djurskyddsorganisationen People for the ethical treatment of animals (2017) och märkningen Leaping Bunny (2014) som kan anges på djurvänliga produkter. Varför vi känner så för kaninen och vad som skiljer den från andra djur som hålls i miljöer där de utsätts för potentiellt lidande, som vid en del djurförsök. Den frågan skulle kunna ge svar på vilken relation vi har till specifika arter och förhållande till deras

lidande. För att exemplifiera det här var 13,96% av totala andelen försöksdjur i Europeiska unionens medlemsländer, år 2013, råttor, medan andelen kaniner var 3.12% (Rapport från kommissionen till rådet och europaparlamentet {SWD [2013] 497 final}). Vad skiljer då råtten från kaninen och vad har de för betydelse för hur vi gör etiska värderingar?

Det hade varit intressant att göra en mer omfattande studie på internationella skillnader hur djuretiken följer utbildningsnivå, religiös tillhörighet och ekonomiska förhållanden hos befolkningen och undersöka hur det påverkat hur djurskydd har utvecklats i olika länder. Jag hade velat göra en sådan studie för att undersöka och eventuellt skapa en prognos för hur djurskyddet kan komma att formas i framtiden. Givetvis skulle då också faktorer som globalisering och internationell politik, tas hänsyn till.

Jag tycker det hade varit intressant att undersöka vilka värderingar som görs om bevarandebiologi om vi begränsar tillgångar för människor, för att skydda arter och ekologiska system och hur de etiska resonemangen ser ut i den frågan.

Slutsats

Expanderande forskning om djurens behov och miljö i fångenskap har lett till att det inom djuretiken har diskuterats vad som är en bra djurhållning och hur en bra djurvälstånd uppnås. Vi skiljer på hur vi för etiska resonemang om djur från hur vi för dem om människor eftersom vi redan när vi är barn ges en antropocentrisk uppfattning. Människan kan ibland tillämpa antropomorfism när vi bedömer en djurhållning och det är därför särskilt viktigt att det finns vetenskapliga studier om djurens etologi och välfärd och att vetenskaplighet ligger till grund för djurskyddslagstiftningen.

De förändringar som skett sedan den första lagen om djurskydd till förslaget till en ny lag som lades fram 2011, är att flera typer av djurhållningar omfattas och kraven på djurmiljön och påföljderna för överträdelse har skärpts. Dessutom har lagstiftningen har till viss del förändrats efter befolkningens opinion och kunskap, men även efter vetenskapliga studier om djurvälstånd med anledning av att forskningsområdet blivit större de senaste decennierna.

Etiken i lagstiftningen har riktats om från att 1944 anse att människans vinst av djurhållning i viss mån vägde tyngre än djurens välfärd, till att det ska finnas goda motivationer till utnyttjande av djur och att de ska ges miljöer och behandlingar som är fördelaktiga för djuren i fångenskap. Däremot är min uppfattning att djuretiken i det stora hela inte har förändrats mycket sedan den första lagen om djurskydd, antagen 1944. Jag tror att vartefter kunskaperna om djurens miljö och behov ökat med forskning inom området, har djuretiken riktats åt att djurvälstånd behöver större fokus i samhället.

Slutligen tror jag att om förslaget antas med eventuella mindre förändringar så skulle det kunna leda till en bättre djurvälstånd i Sverige eftersom att lagen skulle trycka på människans ansvar och kunskap om djurhållning.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Djuretik är ett dokumenterat ämne ända sedan antiken och diskussionerna förs fortfarande om hur människan ska behandla andra arter. Faktum är att ämnet aldrig varit större än under de senaste decennierna. Under den senaste tiden av 1900-talet ställdes framförallt de två mycket välkända profiler inom djuretiken mot varandra. En av dem var Singer som tillämpar en teori om att skapa så stor vinst för så många som möjligt på liten bekostnad i sina resonemang och den andra var Regan vars filosofi var att inte nyttja djur överhuvudtaget med anledning av varje individs värde. Utöver de här teorierna har det debatterats om diskriminering av individer på grund av tillhörighet till en art. Det finns mycket forskning om vad som är välfärd för djuren och hur den ska uppfyllas, problemet är dock att det kan vara svårt att avgöra vad som är välfärd för djuret på grund av att människan tillämpar sina egna känslor i situationen. Därför är det viktigt att ha goda kunskaper om djurens beteende och hur det kan skilja sig mellan arter. Det har visats sig att människan lär sig redan som barn att skapa en viss relation till andra djur och att det har att göra med vad vuxna ger dem för förutsättningar. Särskilt viktigt är det att barn får ha en viss kontakt med djur regelbundet upp till vuxen ålder för att deras kunskap ska förbli.

Den första lagen om djurskydd i Sverige trädde i kraft 1944 efter att man i flera år bedömt att det behövdes ett skydd för djuren. Det berodde delvis på att flera av Sveriges grannländer antagit en djurskyddslag och allmänheten hade visat opinion för viljan att ha en i landet. Förslaget som lagts fram av Statens offentliga utredningar omarbetades dock till viss del för att göra lagen mer övergripande. På 80-talet var man bekymrad över att den ekonomiska vinsten i djurproduktion påverkade djurens miljö negativt samt att befolkningen blivit medvetna och även missnöjda över hur försöksdjur kunde behandlas. Lagen från 1944 gjordes därför om till den djurskyddslag vi har idag.

Eftersom lagstiftningen baseras på allmänhetens moraliska intressen är det viktigt att de etiska diskussionerna kombineras med forskning. En ny utredning för att göra om hela djurskyddslagen lades fram 2011. Statens offentliga utredning var mycket omfattande och ville nu lägga mer fokus på att lagen ska vara vetenskapligt grundad. Den största förnyelsen skulle bli att flytta fokus från att undvika smärta och lidande, till att satsa på välfärden och en gynnande djurmiljö samt att tydliggöra att människan måste ta ansvar för sin djurhållning, då det är nödvändigt med en bra omvårdnad eftersom de hålls i fångenskap. En ny brottsrubricering finns med i utredningens förslag som ska kunna användas för att döma mot grövre slag av brott mot djurskyddslagen, påföljden för den brottstypen skulle då vara upp till fyra års fängelse, vilket är en stor skillnad mot det maxstraff på två år som finns i Sverige idag.

Tack

Jag vill tacka min handledare Harry Blokhuis som har gett mig ett väldigt bra stöd under arbetets gång och gett konstruktiv kritik. Jag vill också tacka Maja Widell och min kritiska vän Helena Lyngemark för hjälp med korrekturläsning och bra förslag på andra infallsvinklar.

Referenser

- Arnold, C.E., Estep, D.Q. 1990. Effects of housing on social preference and behaviour in male golden hamsters (*Mesocricetus auratus*). *Applied Animal Behaviour Science*. 27, 253-261.
- Balcombe, J. 2009. Animal pleasure and its moral significance. *Applied Animal Behaviour Science*. 118, 208-216.
- Christiansen, S.B., Sandøe, P. 2000. Bioethics: limits to the interference with life. *Animal Reproduction Science*. 60-61, 15-29.
- Chu, L., Garner, J.P., Mench, J.A. 2004. A behavioral comparison of New Zealand White rabbits (*Oryctolagus cuniculus*) housed individually or in pairs in conventional laboratory cages. *Applied Animal Behaviour Science*. 85, 121-139.
- Djurskyddsförordning (SFS 1988:539).
- Djurskyddslag (SFS 1988:534).
- EU-upplysningen. 2016. <http://www.eu-upplysningen.se/Sverige-i-EU/Sa-blev-Sverige-med-i-EU/>, använd 2017-04-05.
- European Commission. 2017. https://ec.europa.eu/food/animals/welfare_en, använd 2017-04-13.
- European Convention for the Protection of Pet Animals (ETS 125), Strasbourg 13/11/1987.
- Fischer, J.A. 1987. Taking sympathy seriously: A defense of our moral psychology toward animals. *Environmental Ethics*. 9, 197-215.
- Francione, G.L. 2005. Animals- property or persons? I: Animal rights: Current debates and new directions (Red: C.R. Sunstein, & M.C. Nussbaum). New York, Oxford University Press.
- Fraser, D. 1999. Animal ethics and animal welfare science: bridging the two cultures. *Applied Animal Behaviour Science*. 65, 171-189.
- Gu, Z., Gao, Y., Lin, B., Zhong, Z., Liu, Z., Wang, C., Li, B. 2011. Impacts of a freedom farrowing pen design on sow behaviours and performance. *Preventive Veterinary Medicine*. 102, 296-303.
- Hensley, C., Tallichet, S.E. 2009. Childhood and adolescent animal cruelty methods and their possible link to adult violent crimes. *Journal of Interpersonal Violence*. 24, 147-158.
- Herrmann, P., Waxman, S.R., Medin, D.L. 2010. Anthropocentrism is not the first step in children's reasoning about the natural world. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 107, 9979-9984.
- Horta, O. 2010. What is speciesism? *The Journal of Agricultural and Environmental Ethics*. 23, 243-266.
- Kupper, F., De Cock Buning, T. 2011. Deliberating animal values: a pragmatic – pluralistic approach to animal ethics. *The Journal of Agricultural and Environmental Ethics*. 24, 431-450.
- Lag (SFS 1944:219) om djurskydd.
- Lag (SFS 2007:1150) om tillsyn över hundar och katter.

- Lagrummet. 2014. <https://lagrummet.se/lar-dig-mer/vanliga-fragor#vad-ar-skillnaden-mellan-forfattning>, använd 2017-04-16.
- Lagutskottets yttrande (1987/88:10y) om djurskyddslag, m.m.
- Larsson, S. 2017. (Fotografi).
- Lawrence, A.B. 2008. Applied animal behaviour science: past, present and future prospects. *Applied Animal Behaviour Science*. 115, 1-24.
- Leaping Bunny. 2014. <http://www.leapingbunny.org/about/us>, använd 2017-04-21.
- Library Index. 2017. <https://www.libraryindex.com/pages/2158/Animal-Rights-Debate-HISTORY-ANIMAL-RIGHTS-DEBATE.html>, använd 2017-04-02.
- Mason, G.J. 2010. Species differences in responses to captivity: stress, welfare and the comparative method. *Trends in Ecology and Evolution*. 25, 713-721.
- McCulloch, S.P. 2013. A critique of FAWC's five freedoms as a framework for the analysis of animal welfare. *The Journal of Agricultural and Environmental Ethics*. 26, 959-975.
- Mellor, D.J. 2016. Updating animal welfare thinking: moving beyond the "five freedoms" towards "a life worth living". *Animals*. 6, doi:10.3390/ani6030021.
- Midgley, M. 1973. The concept of beastliness: philosophy, ethics and animal behaviour. *Philosophy*. 48, 111-135.
- Morgan, K.N., Tromborg, C.T. 2007. Sources of stress in captivity. *Applied Animal Behaviour Science*. 102, 262-302.
- Motion till Riksdagen (1987/88:Jo45) med anledning av prop. 1987/88:93.
- Motion till Riksdagen (1987/88:Jo47) med anledning av prop. 1987/88:93.
- Motion till Riksdagen (1987/88:L723) om innehållsdeklaration om djurtest av kosmetiska preparat.
- Multilateral consultation of parties to the European convention for the protection of pet animals (ETS 125), Strasbourg 10/3/1995.
- People for the ethical treatment of animals. 2017. <http://www.peta.org/>, använd 2017-04-21.
- Petrulis, A., Weidner, M., Johnston, R.E. 2004. Recognition of competitors by male golden hamsters. *Physiology & Behaviour*. 81, 629-638.
- Popescu, S., Borda, C., Diugan, E.A., Niculae, M., Stefan, R., Sandru, C.D. 2014. The effect of the housing system on the welfare quality of dairy cows. *Italian Journal of Animal Science*. 13, 15-22.
- Posner, R.A. 2005. *Animal rights: Legal, philosophical, and pragmatic perspectives. I: Animal rights: Current debates and new directions* (Red. C.R. Sunstein, & M.C. Nussbaum). New York, Oxford University Press.
- Prokop, P., Tunnicliffe, S.D. 2010. Effects of having pets at home on children's attitudes toward popular and unpopular animals. *Anthrozoös*. 23, 21-35.
- Rapport från kommissionen till rådet och europaparlamentet {SWD (2013) 497 final}.

- Regan, T. 1985. The case for animal rights. I: In defence of animals (Red. P. Singer). New York, Basil Blackwell.
- Regeringens proposition (1944:43), förslag till lag om djurskydd, m.m.
- Regeringens proposition (1987/88:93) om djurskyddslag, m.m.
- Richmond, J. 2002. Refinement, reduction, and replacement of animal use for regulatory testing: future improvements and implementation within the regulatory framework. Institute for Laboratory Animal Research Journal. 43, S63-S68.
- Riksdagens protokoll. 1944. Bihang till Riksdagens protokoll vid Lagtima Riksdagen i Stockholm år 1944, nionde samlingen, första avdelningen.
- Salter, C. 2015. Animals and war: anthropocentrism and technoscience. Nanoethics. 9, 11–21.
- Singer, P. 1975. Djurens frigörelse. Nora, Bokförlaget Nya Doxa AB.
- Singer, P. 1980. Utilitarianism and vegetarianism. Philosophy and Public Affairs. 9, 325–337.
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:26) om försöksdjur, saknr L 150.
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2014:17) om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby, saknr L 80.
- Statens offentliga utredningar (1938:36), betänkande med förslag rörande djurskyddslagstiftning.
- Statens offentliga utredningar (2005:054), Framtidens kriminalvård.
- Statens offentliga utredningar (2011:75), Ny djurskyddslag.
- Steiner, G. 2005. Anthropocentrism and its discontents. Pittsburgh, University of Pittsburgh Press.
- Svenska Kattskyddsförbundet. 2017. <http://www.svekatt.se/verksamhet/heml%C3%B6sa-katter-29369167>, använd 2017-04-16.
- Taylor, P.W. 1981. The ethics of respect for nature. Environmental Ethics. 3, 197-218.
- Waxman, S.R., Herrmann, P., Woodring, J., Medin, D.L. 2014. Humans (really) are animals: picture-book reading influences 5-year-old urban children's construal of the relation between humans and non-human animals. Frontiers in Psychology. doi:10.3389/fpsyg.2014.00172.
- Wemelsfelder, F. 1997. Life in captivity: its lack of opportunities for variable behaviour. Applied Animal Behaviour Science. 54, 67-70.
- Wennberg, S. 2014. Introduktion till straffrätten. Sid 11-15. Stockholm, Nordstedts Juridik.
- Wolfe, C. 2010. Before the law: animals in a biopolitical context. Law, Culture and Humanities. 6, 8-23.
- World Organisation for Animal Health. 2017. <http://www.oie.int/en/animal-welfare/animal-welfare-at-a-glance/>, använd 2017-05-01.
- Würbel, H. 2009. Ethology applied to animal ethics. Applied Animal Behaviour Science. 118, 118–127.

Vid **Institutionen för husdjurens miljö och hälsa** finns tre publikationsserier:

- **Avhandlingar:** Här publiceras masters- och licentiatavhandlingar
- **Rapporter:** Här publiceras olika typer av vetenskapliga rapporter från institutionen.
- **Studentarbeten:** Här publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Vill du veta mer om institutionens publikationer kan du hitta det här:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

DISTRIBUTION:

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Box 234
532 23 Skara
Tel 0511-67 000
E-post: hmh@slu.se
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

Swedish University of Agricultural Sciences
Faculty of Veterinary Medicine and Animal
Science
Department of Animal Environment and Health
P.O.B. 234
SE-532 23 Skara, Sweden
Phone: +46 (0)511-67 000
E-mail: hmh@slu.se
www.slu.se/animalenvironmenthealth
